

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتابخانه و اطلاعیه‌های مرکز علمی ایران
توسعه و ارتقاء

دانشگاه آزاد اسلامی

۱۳۸۳ / ۲ / ۱۱

واحد کرمان

دانشکده علوم انسانی، گروه مدیریت
پایان نامه برای دریافت کارشناسی ارشد
رشته مدیریت دولتی
گرایش منابع انسانی

عنوان:

بررسی نقش مدیریتی زنان از دیدگاه اسلام

نگارش:

طاهره جاوید

زمستان ۱۳۷۹

دکتر سید حمیدرضا علوی

دکتر اسدالله کارنما

هیأت داوران:

دکتر محمود نکوئی مقدم

دکتر مهدی لسائی

۶۱۷۲۴

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد کرمان

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی به M.A

موضوع:

بررسی نقش مدیریتی زنان از دیدگاه اسلام

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سید حمید رضا علوی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر اسد... کارنما

نگارش:

ظاهره جاوید

سال تحصیلی ۷۹-۷۸

تقدیر و تشکر؛

ضمن اظهار امتنان از استاد گرانقدر و فرزانه؛

جناب آقای دکتر سید حمید رضا علوی

که شکل‌گیری این پژوهش مرهون نظارت و تشویقات مستمر

ایشان است. از راهنمائیهای ارزشمند و دلسوزانه

جناب آقای دکتر اسدالله کارنما

تقدیر و تشکر می‌نمایم.

تقدیم به:

به ساحت مقدس حق تعالی که انسان را خلیفه الله آفرید

و

پیامبر اسلام (ص)

و

ائمه معصومین

و

کوثر پربهای قرآن

فاطمه الزهرا (س)

۱.....چکیده

۳.....پیشگفتار

فصل اول: بیان مسئله

۶.....بیان (تعریف) موضوع:

۷.....سئوالات تحقیق:

۷.....اهداف تحقیق

۸.....اهمیت و ضرورت تحقیق:

۹.....تعریف واژه‌ها:

۱۱.....خلاصه:

فصل دوم: پیشینه تحقیق

۱۳.....مقدمه

۱۵.....تعاریف مدیریت از دیدگاه‌های مختلف:

۱۵.....مدیریت جزئی از فرهنگ جامعه:

۱۶.....مدیریت چیست؟ علم است یا هنر؟

۱۷.....مدیریت در جهان بینی و ایدئولوژی الهی:

۲۰.....تصمیم‌گیری:

۲۱.....تصمیم‌گیری در اسلام

۲۲.....تصمیم‌گیری و قاطعیت و عزم

۲۳	برنامه ریزی:
۲۳	اسلام و برنامه ریزی:
۲۴	برنامه:
۲۵	سازماندهی:
۲۶	سازماندهی در اسلام:
۲۶	نظارت و کنترل:
۲۷	راههای اعمال نظارت در اسلام:
۳۰	سازمان:
۳۱	سازمان در اسلام:
۳۲	زن در قرآن:
۳۳	اهتمام قرآن به شخصیت زن:
۳۳	عظمت حقوقی و اجتماعی زن در قرآن:
۳۶	مروری بر تحقیقات مشابه:
۴۵	خلاصه

فصل سوم: روش تحقیق

۴۷	مقدمه
۴۷	روش تحقیق
۴۸	ابزار و روش جمع آوری اطلاعات:

۴۸	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:
۴۹	خلاصه:

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق

۵۱	روشهای هدایت در قرآن
۵۳	شناخت نقش زنان در عرصه فردی (انسانی) و اجتماعی از دیدگاه قرآن:
۵۳	الف - نقش زن در عرصه فردی و انسانی:
۶۱	ب - نقش زن در عرصه اجتماعی:
۶۶	بررسی و تشریح دیدگاه قرآن در مورد نقش مدیریتی زنان در سازمانها:
۸۱	بررسی و تشریح دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در تصمیم‌گیری سازمانها:
۸۵	بررسی و تشریح دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در برنامه ریزی در سازمانها:
۹۲	بررسی و تشریح دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در سازماندهی سازمانها
۱۰۱	بررسی و تشریح دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در کنترل و نظارت سازمانها:

فصل پنجم: بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۰۶	بحث و نتیجه‌گیری
۱۱۳	پیشنهادهای:
۱۱۴	محدودیتهای تحقیق:
۱۱۵	خلاصه:
۱۱۶	فهرست منابع:

چکیده

پایان نامه حاضر تحقیقی است پیرامون موضوع بررسی نقش مدیریتی زنان از دیدگاه اسلام که سعی شده است با بهره گیری از آیات قرآن کریم نشان داده شود جایگاه و نقش زنان جدای از موقعیت مردان نیست و درباره همگامی زن و مرد و مشترک بودن آن دو در رهبری و مدیریتهای عرصه های مختلف اجتماعی است و نقش زنان در تصمیم گیری، برنامه ریزی، سازماندهی، نظارت و کنترل در سازمانها تبیین و تشریح گردیده است.

آنچه تاکنون پیرامون مباحث مدیریت در حوزه های علمی و فکری مورد بررسی قرار گرفته از منظر کلان نگری بوده و با توجه به حضور گسترده، روز افزون و چشمگیر زنان در عرصه های مختلف تعلیم و تربیت، فرهنگ و هنر، خانواده، اقتصاد و مدیریت کشور که بیانگر ظرفیتهای نهفته در جامعه زنان ایران اسلامی است ولی مقوله نقش مدیریتی زنان از بررسیهای علمی و تخصصی بدور مانده است. در صورتیکه آنچه منظور و هدف خطابه های قرآنی است سوق دادن جامعه به سوی عدالت اجتماعی، رفع تبعیضها و فراهم نمودن زمینه های شکوفایی استعدادهای

زنان در همه عرصه‌ها از جمله مدیریتهای اجتماعی است که بایستی بر اساس مکتب حیاتبخش اسلام تجزیه و تحلیل گردد و آگاهی و شناختی مطلوب در مورد نقش زنان در مدیریت، تصمیم‌گیری، برنامه ریزی، سازماندهی، نظارت و کنترل و... در سطح کلان (جامعه) و خرد (ادارات و سازمانها) بوجود آید که تحقق آن و ایجاد تحول در نگرش نقش مدیریتی زنان موجب از بین رفتن بی عدالتیها و تبعیضها در نظام مدیریتی کشور میگردد. آنچه که در این پژوهش از حضور و نقش مؤثر زنان با مطرح کردن الگوهای قرآنی و اسلامی بیان می شود نشان دهنده گوشه هایی از مشارکت همه جانبه آنان در عرصه‌های تصمیم‌گیری، برنامه ریزی، سازماندهی، کنترل و رهبری و هدایت جامعه سازمانی گسترده که مکان و زمان محدودش نگردانیده، می باشد و در قضاوت و نگرش توانائیهای ارزشمند زن در همه نقشهای ذکر شده کافی است.

پیشگفتار

زنان که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می دهند حضور شکوهمند آنان در شکل گیری و تداوم نظام جمهوری اسلامی و مشارکت گسترده در عرصه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، سیاسی و مدیریتی بیانگر فعالیت و تلاش این نیروی عظیم و ارزشمند در بازار کار، تلاش و فعالیت، حداقل برابر با مردان است ولی در مسند مدیریت و تصمیم گیری درصد زنان به مراتب کمتر از مردان میباشد و در نتیجه سهم زنان در مدیریتهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... قابل مقایسه با سهم مردان نیست در صورتیکه زنان از دیدگاه اسلام از کلیه حقوق انسانی اعم از سیاسی، اجتماعی و فرهنگی به اندازه مردان بهره مند می باشند.

در نظام الهی، مدیریت اسلامی که در آن مبنا و اساس روابط اجتماعی شایسته سالاری با ویژگیهای الهی می باشد زنان نیز مانند سایر افراد در چنین نظامی باید از مشارکت مدیریتی در عرصه های مختلف برخوردار شوند تا جایگاه آنان ارتقاء یابد.

فصل اول

بیان مسئله

مقدمه

در نظام گذشته به پیروی از فرهنگ مادی استعماری و استکباری بنام علم و تمدن تحت پوشش شعارهای فریبنده، تساوی حقوق زنان و مردان، زن نیز همانند مرد تبدیل به کالا شده و در استخدام توسعه سرمایه درآمده بودالبته تفاوت مشارکت در امور اصلی جامعه مانند مدیریتهای مختلف اجتماعی و سیاسی کاملاً مشهود بود. که پس از پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی (ره) تحولی ارزشی نسبت به جایگاه زنان ایجاد گردید بطوریکه زنان با پی بردن به هویت ارزشمند خود ثابت نمودند که در نظام اسلامی همدوش مردان در صحنه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نقش متعالی خویش را ایفا کنند. بنابراین لازم است توان و استعداد زنان بعنوان نیمی از نیروی انسانی در مدیریت امور جامعه شناخته شده و مورد ارزیابی قرار گیرد. تا در برنامه ریزیهای کشور مشارکت هر چه بیشتر زنان در امور مختلف همراه با رعایت تساوی در حق استفاده از فرصتهای شغلی و نظام مدیریتی فراهم گردد.

بیان (تعریف) موضوع:

با توجه به اینکه زنان در اداره نظام کشور نقش گسترده‌ای دارند و می‌توانند بعنوان مدیر مطرح باشند لذا بایستی بر اساس مکتب حیاتبخش اسلام نقش مدیریتی زنان تجزیه و تحلیل گردد و آگاهی و شناختی مطلوب در مورد نقش زنان در مدیریت، برنامه ریزی، سازماندهی، تصمیم‌گیری، نظارت و... در سازمان جهت بکارگیری شایسته ظرفیتهای نهفته در جامعه زنان ایران اسلامی در نظام مدیریتی کشور مطابق با مکتب اسلام ارائه گردد و نباید بر اساس نقشهای محدود که زنان در حال حاضر در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و... دارند، مبتنی باشند. زیرا قوانین و مقررات فعلی جامعه گاهی به تبعیض منظم و نهادی علیه زنان منجر گردیده که بایستی با ایجاد تحول در نگرش نقش مدیریتی زنان با توجه به دیدگاه اسلام زمینه رشد و ارتقاء هر چه بیشتر آنان فراهم آید که تحقق آن موجب از بین رفتن بی‌عدالتیها و تبعیضها در نظام مدیریتی کشور می‌گردد.

سئوالات تحقیق

سؤال کلی تحقیق:

آیا از دیدگاه اسلام زنان در مدیریت سازمان نقش دارند؟

سئوالات فرعی تحقیق:

- ۱- آیا از دیدگاه اسلام زنان در تصمیم‌گیری سازمان نقش دارند؟
- ۲- آیا از دیدگاه اسلام زنان در برنامه ریزی سازمان نقش دارند؟
- ۳- آیا از دیدگاه اسلام زنان در سازماندهی سازمان نقش دارند؟
- ۴- آیا از دیدگاه اسلام زنان در نظارت و کنترل سازمان نقش دارند؟

اهداف تحقیق

هدف کلی:

تبیین دیدگاه اسلام در مورد نقش مدیریتی زنان در سازمانها

اهداف جزئی:

- ۱- تبیین دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در تصمیم‌گیری سازمان
- ۲- تبیین دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در برنامه ریزی سازمان
- ۳- تبیین دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در سازماندهی سازمان
- ۴- تبیین دیدگاه اسلام در مورد نقش زنان در نظارت و کنترل سازمان